दैनिकम् ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमसंस्कृतवार्ता

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-5 ■ अङ्क-132 | 1 | मार्च 04, 2026 | Website- www.himsanskritam.com | Email-himsanskrit@gmail.com

पञ्चाङ्गम्

अद्य सिद्धार्थी वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्धः ५१२७ बसन्त-ऋतुः
सूर्यः उत्तरायणम् चैत्रकृष्णप्रतिपदा
फाल्गुण 20 प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

2 भारतेन पश्चिम-एशियायां विद्यमानस्य संघर्षस्य विषये संवादस्य कूटनीतेः च आह्वानम् दृढतया प्रतिपादितम्

3 हिमाचल-राज्यसभा-निर्वाचनम्: काङ्ग्रेस-प्रत्याशिनं चयनस्य त्रि-स्तरीय-गोष्ठीभ्यः परं दिल्लीतः प्रत्यागतः मुख्यमन्त्री

4 होलिकोत्सवसमीक्षा(पर्वविशेषः)

पश्चिम-एशियादेशे सङ्घर्षः तीव्रतरः अभवत्

हिमसंस्कृतवार्ताः - पश्चिम-एशियादेशे सङ्घर्षः तीव्रतरः अभवत् यतः इरान्-देशः, संयुक्त-इजरायल यू.एस.सैनिकाः एम्.एन्.जी. देशः च क्षिपणि-ड्रोण्-आक्रमणानां नूतनान् चरणान् प्रारब्धवन्तः। नवीनतमवृत्तान्तानुगुणं, इजरायल-देशः सम्प्रति तेहरान-बैरूत्-नगरयोः सैन्यलक्ष्याणां विरुद्धं युगपत् लक्ष्यीकृतानि आक्रमणानि कुर्वन् अस्ति। इजरायल-रक्षा-बलम् (आई.डी.एफ.) अवदत् यत् तस्य सैनिकाः दक्षिण-लेबनान्-देशे कार्यरताः सन्ति, सीमाक्षेत्रस्य समीपे अनेकेषु स्थानेषु स्थिताः सन्ति, येन रक्षायाः स्थितिः वर्धिता अस्ति। सः इतोऽपि अवदत् यत् इजरायल-देशः हिजबुल्ला इत्यस्य मूलसौकर्याणां विरुद्धं लक्ष्यीकृतानि आक्रमणानि कुर्वन् अस्ति। इरान-देशस्य शासनस्य पक्षतः हिज्बुल्ला इत्यनेन इजरायल-देशोपरि आक्रमणं कर्तुं निश्चितम् इति इजरायल-देशः आरोपितवान्। एकस्मिन् वक्तव्ये, आई.डी.एफ्. इत्यनेन उक्तं यत् अबू हम्जा रामी इत्यस्य उन्मूलनेन पी.आई.जे. इत्यस्य इजरायल-विरुद्धं कार्याणि कर्तुं क्षमतायाः महद् अधःपतनम् अभवत् ।

तेहरान-नगरे वर्धमान-सङ्कट-धारणया, ईरान्-देशस्य भारतीय दूतावासेन तेहरान्-नगरे स्थितेभ्यः भारतीया छात्रान् नगरात् बहिः सुरक्षितस्थानेषु स्थानान्तरितम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - तेहरान-नगरे वर्धमान-सङ्कट-धारणया, ईरान्-देशस्य भारतीय दूतावासेन तेहरान्-नगरे स्थितेभ्यः अधिक भारतीय छात्राः नगरात् बहिः सुरक्षितस्थानेषु स्थानान्तरिताः। दूतावासेन उक्तं यत् तेषां परिवहनस्य, भोजनस्य, आवासस्य च व्यवस्था कृता अस्ति। दूतावासेन अन्यान् भारतीय-छात्रान्, भारतीयान् नागरिकान्, ये अद्यापि ईरानदेशे एव तिष्ठन्ति, तान् यथा स्थिते स्थातुं, यथासम्भवं अन्तः एव स्थातुं च आदिष्टम्।

भारतं स्वस्य सुदृढ-अर्थव्यवस्थया सह विश्वस्य आशायाः दीपस्तम्भः अस्ति - प्रधानमन्त्री

हिमसंस्कृतवार्ताः - प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना प्रोदीरितं यत् भारतं स्वस्य सुदृढ-अर्थव्यवस्थया सह विश्वस्य आशायाः दीपस्तम्भः अस्ति । सः अवदत् यत्, भारतं विश्वं प्रति आशायाः दीपस्तम्भरूपेण उद्धृतम् अस्ति, सममेव द्रुतः आर्थिकविकासः जायते येन विकासित-भारतस्य सङ्कल्पस्य आधारशिला च विनिर्मिता। प्रधानमन्त्री आर्थिकवृद्धेः सुस्थिरीकरणं सुदृढीकरणं च इति विषये आयव्ययोत्तर आभासीय सम्मेलनं सम्बोधयन् आसीत्। प्रधानमन्त्री अवदत् यत्, अद्य जगत् विश्वसनीयं स्थितिस्थापकं विनिर्माणसहभागिनं च अन्वेषयति। सः अवदत् यत्, अस्यां दिशि भारतस्य पार्श्वे प्रमुखां भूमिकां निर्वोढुं अवसरो विद्यते। प्रधानमन्त्री मोदी अवदत् यत्, अधिकनिर्माणं, अधिकोत्पादनं, अधिकसंयोजनं, अधिक निर्यातं च कर्तुं सर्वकारस्य उद्देशः संकल्पः च स्पष्टो वर्तते। सः अवदत् यत् गुणवत्तायाः विषये कदापि आपोषणं न करणीयम् इति प्रत्येकस्य दायित्वम् अस्ति, उत्पादानां वैश्विकमानकं च भवितव्यं इति स्पष्टमं भवेत्।

प्रधानमन्त्री मोदी अवदत् यत् वैश्विक अर्थव्यवस्थायां महत् परिवर्तनं प्रचलति, अधुना विपणयः व्ययेन सह सुस्थिरतायां केन्द्रीकृताः सन्ति। सः एतदपि अवदत् यत् स्वच्छप्रौद्योगिकीषु शीघ्रनिवेशेन उद्यमाः उदयोन्मुखविपणकेषु प्रवेष्टुं समर्थाः भविष्यन्ति इति। श्री मोदी सर्वकारीय-एम्. एस्. एम्. ई. परिष्काराणां सकारात्मकप्रभावं उद्घाटितवान् अपि च परिवहन-व्ययं न्यूनीकर्तुं उच्च-क्षमतायुक्तस्य परिवहनस्य, बहुविध सम्पर्कस्य, रेल्-मार्गस्य, राजमार्गस्य, नौकाश्रयस्य, विमानस्थानकस्य, जलमार्गस्य च मध्ये उत्तमसमन्वयस्य आवश्यकतायाः विषये अवधानं दत्तवान्।

रक्षामन्त्रालयेन भारतीय-तटरक्षकस्य कृते षट् उन्नत-लघु उदग्रविमानानि

अनुबन्धेषु हस्ताक्षराणि कृतानि

हिमसंस्कृतवार्ताः - रक्षामन्त्रालयेन भारतीय-तटरक्षकस्य कृते षट् उन्नत-लघु उदग्रविमानानि अधिग्रहणार्थं प्रायः त्र्याशित्यधिक पञ्चसहस्र कोटिरूप्यकाणाम् अनुबन्धेषु हस्ताक्षराणि कृतानि। नवदेहल्यां रक्षासचिवस्य राजेशकुमारसिङ्घस्य उपस्थिती अनुबन्धेषु हस्ताक्षराणि जातानि। हिन्दुस्तान्-एरोनॉटिक्स्-लिमिटेड्, बेङ्गळूरु इत्यनेन सह अनुबन्धः कृतः अस्ति।

केन्द्रसर्वकारेण पश्चिमबङ्गाल-राज्ये नागरिक-संशोधन-अधिनियमस्य अन्तर्गतं भारतीय-नागरिकतायाः आवेदनानां विषये निर्णयं कर्तुं समिति-द्वयम् अस्थापितम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - केन्द्रम् पश्चिमबङ्गालराज्ये नागरिक संशोधन-अधिनियमस्य (सी. ए. ए.) इत्यस्य अन्तर्गतं भारतीय-नागरिकतायाः आवेदनानां विषये निर्णयं कर्तुं इतोऽपि अधिकशक्तियुत-समितिद्वयम् अस्थापयत्। राजपत्र अधिसूचनायां, केन्द्रीयगृहमन्त्रालयः स्पष्टीकृतवान् यत्, अधिकारप्राप्तसमित्याः नेतृत्वम् उपसचिवपदात् न्यूनतरः अधिकारी करिष्यति, यस्य नामाङ्कनं भारतस्य महापंजीयकः, जनगणना-आयुक्तः च करिष्यतः ।

सुभाषितम्

उच्चारूढैर्नैरात्मा,
रक्षणीयोऽतियत्नतः।
दूरारोहपरिभृंश,
विनिपातः सुदुःसह।।

भावार्थः- किसी उच्च पद या प्रमुख स्थान पर स्थित व्यक्तियों को अपने पद या स्थिति का संरक्षण विशेष प्रयत्न पूर्वक करना चाहिए, क्योंकि दूर स्थित ऐसे स्थान या उच्च पद पर पहुंच कर उस पद या स्थान से वंचित या पदच्युत हो जाना असहनीय तथा दु:खद होता है।

दैनिकं ई-संस्कृतवार्तापत्रम्
हिमसंस्कृतवार्ताः
हिमसंस्कृतवार्तापत्रस्य एकवर्षस्य सदस्यता
१०० ₹
One year subscription to the daily Sanskrit newspaper is Only 100 Rupees
To subscribe, text us a message saying hello on the number below.
7876636263

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुध्दीनां कृते, राजनैतिक-सांस्कृतिकविचाराणाञ्च कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम्, प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवाहरसङ्केतः-१७७१११
सङ्केतः- प्रबन्धनिदेशिका- शिवानी शर्मा हिमसंस्कृतम्

पश्चिम-एशियायाः वर्तमानस्थितौ, एयर-इण्डिया-संस्थायाः प्रथमं विमानयानम् दुबई-नगरात् नवदेहली-नगरं प्राप्नोत्

हिमसंस्कृतवार्ताः - पश्चिम-एशियायाः वर्तमानस्थितौ, एयर्-इण्डिया-संस्थायाः प्रथमं विमानयानम् दुबई नगरात् नवदेहली-नगरं प्राप्नोत्। सामाजिक-पटले एयर्-इण्डिया इत्यनेन लिखितम् यत् अस्मिन् विमाने ऊनपञ्चाशदधिकैकशत यात्रिणः, अष्ट चालकदलस्य सदस्याः च आसन्। एयर इण्डिया संस्थया केन्द्रसर्वकाराय नागरिक उड्डयन-महानिदेशालयाय दुबई-नगरस्य स्थानीयप्राधिकारिणां च सहयोगाय धन्यवादं प्रदत्तम्।

हिमाचलप्रदेशे कांग्रेसदलेन ०५ मार्चदिने विधायकदलस्य सभा आहूता, मन्त्रिणा हर्षवर्धन चौहानेन दत्ता सूचना

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला।हिमाचलप्रदेशे कांग्रेसविधायकदलस्य सभा ०५ मार्चदिने प्रातः ११ वादने आहूता अस्ति। एषा सभा हिमाचलप्रदेशविधानसभायाः रूलिङ्ग लाउञ्जगृहे शिमलानगरे भविष्यति। मन्त्रिणा हर्षवर्धन चौहानेन उक्तं यत् एषा सभा मुख्यमन्त्रिणः निर्देशेन आहूता अस्ति सर्वे सीएलपी- सदस्याश्च अनिवार्यतया उपस्थिताः स्युः इति निर्दिष्टम्। सभायाः मुख्योद्देशः राज्यसभास्थानाय पक्षस्य अभ्यर्थिनः नामाङ्कनप्रक्रियायाः अन्तिमरूपनिर्णयः अस्ति। कांग्रेसदलेन मङ्गलवासरे अभ्यर्थिनः नाम घोषयिष्यते। पञ्चमार्चदिने कांग्रेस-अभ्यर्थिना शिमलायां नामाङ्कनं समर्पयिष्यते।राज्यसभास्थानार्थं कांग्रेसदलं मङ्गलवासरस्य सायंकाले स्वस्य अभ्यर्थिनः नाम घोषयितुं शक्नोति। दलान्तः अस्मिन् समये हिमाचलप्रदेशस्य कस्यचित् नेतुः अवसरदानस्य सम्भावना प्रबला दृश्यते। अधिकतराः मन्त्रिणः विधायकाश्च प्रदेशहितस्य समर्थनं कुर्वन्तं स्थानीयं नेतारं समर्थनं कुर्वन्ति इति कथ्यते। मुख्यमन्त्री महोदयः दिल्लीनगरे दलस्य उच्चनेतृभिः सह विचारविमर्शं कृतवान्। सः अभ्यर्थि-चयनस्य अन्तिमनिर्णयं केन्द्रीयनेतृत्वस्य उपरि न्यस्यति। सूत्राणाम् अनुसारं सः प्रदेशनेतृणां मतम् अपि उच्चनेतृत्वं प्रति निवेदितवान्।कांग्रेस-आलाकमान् अपि केन्द्रीयनेतृणां नाम्नां विषये विचारं करोति। प्रदेशप्रभारी रजनी पाटिल, राष्ट्रियप्रवक्ता पवन खेड़ा इत्येतयोः नाम्नोः विषये चर्चाः वर्धन्ते। तथापि प्रदेशस्य अनेकनेतारः बाह्य- अभ्यर्थिनः पक्षे न सन्ति इति ज्ञायते। प्रदेशात् वरिष्ठनेता आनन्द शर्मा इत्यस्य नाम अपि चर्चायां वर्तते। सः अनुभवी तथा राष्ट्रियस्तरे प्रभावशाली व्यक्तित्वं मन्यते।कांग्रेसस्य पूर्वप्रदेशाध्यक्षाया प्रतिभासिंहवर्यायाः विषये अद्यापि स्थितिः अस्पष्टा अस्ति। संगठनस्य अन्तः तस्याः नाम्नः चर्चा भवति, किन्तु तया सार्वजनिकरूपेण किमपि वक्तव्यं न दत्तम्। अतः राजनैतिकवृत्तेषु असमञ्जसावस्था दृश्यते। सूत्राणां अनुसारम् अधिकतराः मन्त्रिणः कांग्रेसविधायकाश्च इच्छन्ति यत् अस्मिन् समये हिमाचलप्रदेशसम्बद्धः कश्चित् नेता राज्यसभां प्रति प्रेष्यताम्। तेषां मतम् अस्ति यत् स्थानीयविषयाणां प्रभावी प्रस्तुतीकरणाय प्रदेशप्रतिनिधित्वं आवश्यकम्। अतः दलान्तः स्थानीय-विरुद्ध-बाह्य-अभ्यर्थिनः विषयः चर्चायां वर्तते। राज्यसभानिर्वाचनार्थं ०५ मार्चदिने नामाङ्कनं भविष्यति, १६ मार्चदिने मतदानं च भविष्यति।अधुना विधानसभायां कांग्रेसदलस्य ४० विधायकाः सन्ति, यदा भाजपादलस्य २८ विधायकाः सन्ति। सङ्ख्याबलेन कांग्रेसदलस्य स्थितिः सुदृढा मन्यते। प्रायः द्विवर्षपूर्वं राज्यसभानिर्वाचने कांग्रेसदले महत् आघातः अभवत्, यदा दलस्य अभ्यर्थी अभिषेकमनुसिंघवी क्रॉस- वोटिङ्ग- कारणात् पराजितः अभवत्। तदा भाजपादलस्य अभ्यर्थी हर्षमहाजन राज्यसभासदस्यत्वेन निर्वाचितः अभवत्। अस्य घटनाक्रमस्य अनन्तरं प्रदेशराजनीतौ महत् सङ्कटम् उत्पन्नम् आसीत्। अस्मिन् समये कांग्रेसदलम् कस्यापि त्रुटेः परिहारं कर्तुम् इच्छति, अभ्यर्थिचयने विशेषसावधानीं वहति। अभ्यर्थिनः नाम-घोषणया सह प्रदेशराजनीतौ पुनः तीव्रा हलचलाः सम्भाव्यन्ते।

भारतेन पश्चिम-एशियायां विद्यमानस्य संघर्षस्य विषये संवादस्य कूटनीतेः च आह्वानम् दृढतया प्रतिपादितम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - भारतेन पश्चिम-एशियायां विद्यमानस्य संघर्षस्य विषये संवादस्य कूटनीतेः च आह्वानम् दृढतया प्रतिपादितम्। विदेशमन्त्रालयस्य प्रवक्ता रणधीर जायसवालः एकस्मिन् वक्तव्ये अवदत् यत् भारतं विवादस्य शीघ्रसमाप्तेः पक्षे स्पष्टतया स्वरम् उत्थापयति। सः दुःखेन नष्टानां अनेकेषां जीवनानां विषये दुःखम् प्रकटितवान्। प्रवक्ता अवदत् यत् गल्फ्-क्षेत्रे निवसन्तः कार्यं च कुर्वन्तः प्रायः एककोट्यधिकाः भारतीय नागरिकाः सन्ति, तेषां सुरक्षायाः कल्याणस्य च सर्वोच्चप्राथमिकता अस्ति। व्यापार-ऊर्जा-आपूर्तिशृङ्खलाः अपि अस्मात् क्षेत्रात् एव गच्छन्ति इत्युक्त्वा जायसवालः अधोरेखितवान् यत् केनापि व्यवधानेन भारतीय-अर्थव्यवस्थायां गम्भीरः प्रभावः भविष्यति। प्रवक्ता अवदत् यत् अग्रिमेषु कतिपयेषु दिनेषु एतादृशेषु आक्रमणेषु केचन भारतीयाः नागरिकाः मृताः अथवा लुप्ताः सन्ति।

विभिन्न-श्रेणीनां पदानां कृते सङ्गणक- आधारित- परीक्षायाः समयसारिणी निर्गता; अत्र पश्यन्तु

हिमसंस्कृतवार्ताः- हमीरपुरम्।हिमाचलप्रदेश-राज्य- चयन- आयोगेन विभिन्नानां श्रेणीनां पदानां पूरणाय सङ्गणक- आधारित- परीक्षायाः (CBT) समयसारिणी (Schedule) प्रसारिता। 'पोस्ट-कोड' २६००२ तथा २६००३ इत्येतयोः कृते 'करेक्शन-विण्डो' (संशोधन-गवाक्षः) अपि उद्घाटितः। अभ्यर्थिनः ७ मार्च पर्यन्तं स्व-आवेदनेषु परिष्कारं कर्तुं शक्नुवन्ति।

पदस्य नाम	पोस्ट-कोड	परीक्षातिथिः
असिस्टेंट स्टाफ नर्स	२६००४	२० मार्च २०२६
गणित-अध्यापकः	२६००३	२६ मार्च २०२६
प्रयोगशाला-सहायकः (केमिस्ट्री एण्ड टॉक्सिकोलॉजी)	२५०१७	२८ मार्च २०२६
वैज्ञानिक-सहायकः (केमिस्ट्री एण्ड टॉक्सिकोलॉजी)	२५०१५	२८ मार्च २०२६
प्रयोगशाला-सहायकः (डॉक्यूमेण्ट एण्ड फोटोग्राफी)	२५०१९	२९ मार्च २०२६
वैज्ञानिक-सहायकः	२५०१६	२९ मार्च २०२६

प्रवेश-पत्रस्य सूचना

परीक्षायाः एकसप्ताहपूर्वमेव 'एडमिट-कार्ड' इत्यस्य सङ्केतः (Link) उपलब्धः भविष्यति। अनेन अभ्यर्थिनः स्वकीयं अनुक्रमाङ्कं प्रवेशपत्रं च अधोभारितं कर्तुं शक्ष्यन्ति। अनुक्रमाङ्कस्य परीक्षाकेन्द्रस्य च सूचना चलदूरभाषे एसएमएस (SMS) माध्यमेन अपि प्रेषयिष्यते।

आयोगेन आङ्ग्लभाषा-अध्यापक (२६००२) तथा गणित- अध्यापक (२६००३) पदानां कृते संशोधन-अवसरः दत्तः। यदि केनापि अभ्यर्थिना आवेदने कापि त्रुटिः कृता, तर्हि सः ४ तः ७ मार्च पर्यन्तं तां संशोधयितुं शक्नोति। संशोधनाय १०० रूप्यकाणां अतिरिक्त-शुल्कं दातव्यं भविष्यति।

राज्य- चयन- आयोगस्य सचिवः डॉ. विक्रम महाजनः अवदत् यत् पदानां पूरणाय 'सीबीटी' (CBT) समयसारिणी निर्गता अस्ति। ये अभ्यर्थिनः आङ्ग्ल- गणित- अध्यापकपदेभ्यः आवेदनं कृतवन्तः, ते ०७ मार्च पर्यन्तं संशोधनं कर्तुं शक्नुवन्ति।

१८ मार्च दिनाङ्कतः पुनः आरप्स्यते विधानसभासत्रम्; मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंह सुक्खु २० मार्च दिनाङ्के बजटं प्रस्तोष्यति

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खु महोदयः मार्चमासस्य २० तमे दिनाङ्के बजटं प्रस्तोष्यति। संसदीयकार्यमन्त्री हर्षवर्धन चौहानः सूचितवान् यत् १८ मार्च दिनाङ्कतः प्रदेश-विधानसभायाः बजटसत्रं पुनः आरप्स्यते।

मुख्यमन्त्री २० मार्च दिनाङ्के वर्ष २०२६-२७ कृते बजटं (आयव्ययकम) प्रस्तोष्यति। २३ तः २५ मार्च पर्यन्तं बजटस्य उपरि चर्चा, 'कट-मोशन' इति प्रस्तावः भविष्यति। २८ मार्च दिनाङ्के सदनं बजटं पारितं करिष्यति। तेन उक्तं यत् १८ तथा १९ मार्च दिनाङ्के राज्यपालस्य अभिभाषणस्य उपरि चर्चा भविष्यति।

हिमाचल-राज्यसभा-निर्वाचनम्: काङ्ग्रेस- प्रत्याशिनं चयनस्य त्रि-स्तरीय-गोष्ठीभ्यः परं दिल्लीतः प्रत्यागतः मुख्यमन्त्री; बहुमते सत्यपि कुतः असमञ्जसः?

सांकेतिक चित्रम्

हिमसंस्कृतवार्ताः- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।हिमाचलप्रदेशे राज्यसभायाः एकस्य आसनस्य कृते भविष्यमाणं निर्वाचनं प्रति राजनीतिः तप्ता अस्ति। राज्यसभायाः एतत् निर्वाचनं काङ्ग्रेस-सर्वकारस्य राजनैतिक-परीक्षां ग्रहीतुं सज्जं वर्तते। सत्ताधारी-दले काङ्ग्रेस-पक्षे ४० आसनानि सन्ति, तथापि प्रत्याशिनः नाम्नि असमञ्जसः स्थितिः वर्तते। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खु मङ्गलवासरे मध्याह्नोत्तरं दिल्लीतः शिमलानगरं प्रत्यागतवान्। राज्यसभाप्रत्याशिनं चयने दिल्लीनगरे त्रिस्तरीयाः गोष्ठ्यः अभवन्। पूर्वं मुख्यमन्त्रिणः सोमवासरे एव आगमनस्य कार्यक्रमः आसीत्, परन्तु अन्तिमसमये अस्मिन् परिवर्तनं सञ्जातम्।

मन्त्रिणां विधायकानां च मतं सूचितम्

सूत्रानुसारं मुख्यमन्त्रिणा दिल्लीनगरे पक्षस्य शीर्षनेतृत्वाय प्रदेशस्य विधायकानां मन्त्रिणां च मतेन अवगतं कारितम्। अन्तिमनिर्णयः शीर्षनेतृत्वस्य उपरि त्यक्तः अस्ति। हिमाचलस्य नेतारः इच्छन्ति यत् अस्मिन् वारे प्रत्याशी हिमाचलप्रदेशस्य एव भवेत्।

राज्यसभा-आसने बहवः आकांक्षिणः

प्रत्याशिनं प्रति काङ्ग्रेस-पक्षे असमञ्जसः स्थितिः अस्मात् कारणात् अस्ति, यतोहि प्रदेशस्य नेतृभिः सह पक्षस्य बहवः राष्ट्रियनेतारः अपि रिक्त-आसने दृष्टिं स्थापयन्ति। पवन खेड़ा, सुप्रिया श्रीनेत इत्यनयोः नामनी अपि चर्चितानि सन्ति। अपरपक्षे पक्ष-सूत्रानुसारं पूर्वकेन्द्रीयमन्त्री आनन्द शर्मा स्पर्धायाम् अग्रे अस्ति। कर्नल धनीराम शाण्डिल महोदयः अथवा केचन नूतनाः युनः अपि शीर्षनेतृत्वस्य रुचयः भवितुं शक्नुवन्ति।

पुरातन-त्रुटिभ्यः शिक्षा स्वीकृता

२०२४ तमे वर्षे काङ्ग्रेसपक्षेण अभिषेक मनु सिंघवी महोदयः प्रत्याशिरूपेण प्रस्थापितः आसीत्, यत्र बहुमतं सत्यपि पक्षस्य पराजयः अभवत्। अस्मात् कारणात् काङ्ग्रेस-शीर्षनेतृत्वम् अस्य निर्वाचनस्य उपरि पूर्णतया दृष्टिं स्थापयति। काङ्ग्रेस-नेतृणां मतेन पुरातनत्रुटयः अस्मिन् वारे न पुनरावर्तिष्यन्ते।

०५ मार्च दिनाङ्के विधायकदलस्य गोष्ठी; प्रभारी श्वः शिमलानगरं प्राप्तुं शक्नोति

राज्यसभा-निर्वाचनाय ५ मार्च दिनाङ्के नामाङ्कनपत्रं (Nomination) प्रस्तुतं करणीयम्। अस्मिन् दिने एव काङ्ग्रेस-विधायकदलस्य गोष्ठी अपि भविष्यति। काङ्ग्रेस-प्रदेशप्रभारी रजनी पाटिल अपि अस्यां गोष्ठ्यां भागं ग्रहीतुं शिमलाम् आगमिष्यति। सा बुधवासरे सायं शिमलां प्राप्तुं शक्नोति। वीरवासरे प्रातः ११ वादने विधायकदलस्य गोष्ठी भविष्यति, तदनन्तरं च नामाङ्कन-पत्रं प्रस्तविष्यते।

'पर्यायप्रत्याशी ('कवरिङ्ग कैंडिडेट') अपि सज्जः भविष्यति

संसदीय-कार्यमन्त्री हर्षवर्धन चौहानः सर्वान् विधायकान् गोष्ठ्याम् उपस्थितान् भवितुं आदिष्टवान्। सूत्रानुसारं प्रत्याशिनः अतिरिक्तम् एकं पर्याय-प्रत्याशी ('कवरिङ्ग कैंडिडेट') अपि स्वकीयानि लेखपत्राणि सज्जं स्थापयितुं निर्दिष्टम् अस्ति।

द्वयोः वर्षयोः परिवर्तिताः राजनैतिकस्थितयः

२०२४ तमे वर्षे यदा राज्यसभा-आसनाय निर्वाचनं सञ्जातं, तदा काङ्ग्रेसपक्षे ४० आसनानि, भाजपापक्षे २५ आसनानि ३ च निर्दलीय- विधायकाः आसन्। अस्मिन् चरणे काङ्ग्रेसपक्षे ४०, भाजपापक्षे च २८ आसनानि सन्ति। गतवारे काङ्ग्रेसस्य षट् (६) विधायकाः 'पारमतदानं' (Cross vote) कृतवन्तः, निर्दलीय-विधायकानां सहयोगश्च लब्धः आसीत्। अस्मिन् चरणे कोऽपि निर्दलीय-विधायकः नास्ति। तथापि काङ्ग्रेस-पक्षः अतीव सतर्कतया पदानि स्थापयति।

प्रदेशसर्वकारेण पूर्वसैनिकानां कल्याणाय १७ कोटिरूप्यकाणि प्रदत्तानि- मुख्यमन्त्री

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खू अवदत् यत् वर्तमान-राज्यसर्वकारः पूर्वसैनिकानां, वीरपदकविजेतृणां, हुतात्मनाम् आश्रितानां कल्याणाय सम्मानाय च प्रतिबद्धतया कार्यं करोति। सः अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशस्य पूर्वसैनिकाः तेषां परिवाराः च राज्यस्य गौरवाः सन्ति। देशस्य रक्षायां तेषाम् अतुलनीयं योगदानं सर्वोच्चबलिदानं च सदैव स्मरिष्यते। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारः तेषां कल्याणाय, सुरक्षायै, सामाजिक-आर्थिक-सशक्तिकरणाय च सर्वोच्चप्राथमिकतां ददाति। सः अवदत् यत् वर्तमान-वित्तवर्षे विविध-कल्याणकारी- योजनानाम् अन्तर्गतं कुल २,२६३ लाभार्थिभ्यः १७ कोटिरूप्यकाभ्यः अधिका वित्तीयसहायता प्रदत्ता अस्ति। एतेषु

१. ९६८ वृद्धावस्था-पिञ्चनधारिभ्यः (Pensioners) ६.१२ कोटिरूप्यकाणि प्रदत्तानि, येन तेषाम् आर्थिकसुरक्षा निश्चिता भवेत्।

२. १,०८४ वीरपदकविजेतृभ्यः (Gallantry Award Winners) ३ कोटिरूप्यकाणां मानदेयं दत्तम्।

३. युद्धे वीरगतिं प्राप्तानां सैनिकानां ५७ आश्रितेभ्यः ७.६२ कोटिरूप्यकाणां साहाय्यं कृतम्।

४. १५४ 'युद्धजागीर'-लाभार्थिभ्यः २०.८३ लक्षरूप्यकाणि प्रदत्तानि।

मुख्यमन्त्री अवदत् यत् राज्यसर्वकारः युवानः भारतीयसेनायां भर्तीप्रक्रियायै प्रोत्साहितुं ठोसप्रयासं करोति। काङ्ग्ड़ा, मण्डी, हमीरपुर, शिमला जनपदेषु सेना-भर्ती-महोत्सवानां (Rallies) आयोजनाय २.२८ कोटिरूप्यकाणां बजटं स्वीकृतम् अस्ति। एषा पहल युवासु देशभक्तिभावं सुदृढं करिष्यति। सः उक्तवान् यत् हिमाचलसदृशस्य लघुराज्यस्य कृते एषः गौरवस्य विषयः यत् प्रदेशस्य चत्वारः (४) सैनिकाः परमवीरचक्रेण सम्मानिताः सन्ति। मुख्यमन्त्री अवदत् यत् वर्षे २०२५-२६ कृते मण्डी-जनपदस्य बरछवाड़-स्थितस्य 'मेजर सोमनाथ प्रशिक्षण अकादमी' इत्यस्य सुदृढीकरणाय विस्ताराय च १०.२६ कोटिरूप्यकाणां प्रावधानं कृतम् अस्ति। एषा अकादमी युवानः सशस्त्रबलेषु भर्ती-प्रक्रियायै प्रभावीरीत्या सज्जीकरोति।

✍असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

संस्कृतं मधुरं सदा - ०१

संस्कृतं सरला भाषा न कठिना कदापि च।
सुबोध्या सुगमा रम्या सुसमृद्धा सदापि च।।
श्रीगौरीशङ्करौ देवौ श्रीगणेशं प्रणम्य च।
लिखामि संस्कृतं नित्यं स्वान्तःसुखाय प्रीतये।।

धैर्यं किमिति विषये किञ्चिदत्र सरलभाषया विचार्यते । धैर्यशब्दः धी धातोः ष्यन्-प्रत्ययत्वात् सिद्धः भवति, यस्य अर्थः धीरता, सहनशीलता, स्थिरता, सहिष्णुता चेति। सङ्कटकाले अपि मनसः स्थायित्वम्, अचञ्चलत्वम्, अविकारत्वं च हि धैर्यं नाम। कस्मादपि वचनात्, कार्यात् वा पूर्वं शान्तमनसा, गम्भीरतया च तत्कार्यविषये विचारणीयम्। यः धैर्यपूर्वकं यदपि कार्यं करोति, सः निश्चयपूर्वकं जीवने सफलतां याति। तस्मादेव धैर्यवान् मनुष्यः स्वकीयं सर्वं सङ्कल्पितकार्यं कठिनतया विना हि, जनैः पश्यद्भिः च पूर्णतया सम्पादयितुं सक्षमः भवति। व्यग्रतया, अधीरतया वा कृतं कार्यं न कस्मै अपि, न कदापि च सफलतां प्रदातुम् अर्हति। केवलं धैर्यं हि प्रतिकूलपरिस्थितिषु अपि तस्य जनस्य कृते अपरं सुगममार्गम् अन्वेष्टुमर्हति।

परिवर्तनं प्रकृतेः शाश्वतनियमः। जगतः सर्वमपि वस्तु परिवर्तनशीलमेव। अतः परिवर्तनस्य क्रमानुरूपं मनःस्थितेः नियन्त्रणम् अत्यन्तम् आवश्यकम्। इच्छया, अथवा अनिच्छया अपि मनुष्यः स्वजीवने अनुकूल-प्रतिकूलयोः परिस्थित्योः सन्मुखः अवश्यं भवति। परन्तु धैर्यवान् पुरुषः न तु अनुकूलपरिस्थितौ हर्षोन्मत्तः भवति, न वा प्रतिकूलपरिस्थितौ हि दुःखितः भवति। यतोहि अनुकूलतायाः, प्रतिकूलतायाः च अवधिः अनिश्चितः एव भवति। तस्मादेव प्रत्येकं परिस्थितौ मनुष्यस्य मनःस्थितिः सन्तुलिता भवेदित्येतत् मानवमात्रस्य कृते श्रेयस्करं स्यादिति, शुभम्।

होलिकोत्सवसमीक्षा(पर्वविशेषः)

डा० विमलेश झा, डीएवी पब्लिक स्कूल,बरारी, भागलपुर, बिहार

भारतीयसंस्कृतेः बहवः उत्सवाः सन्ति ये केवलं मनोरञ्जनार्थं न, अपि तु धर्मस्य, समाजस्य, मनोविज्ञानस्य आध्यात्मिकतायाःच गहनं सन्देशं वहन्ति। तेषु प्रमुखतमेषु उत्सवेषु होलिकोत्सवः अपि एकं विशिष्टं, लोकप्रियं, आनन्ददायकं च पर्व अस्ति। अयं उत्सवः फाल्गुनमासस्य पूर्णिमातिथौ मन्यते। अयं वसन्तऋतौ आगच्छति, अतः नवजीवनस्य, नवसृजनस्य, प्रेम्णः, सौहार्दस्य च प्रतीकत्वेन प्रसिद्धो वर्तते। “वर्णानाम् उत्सवः” इति नाम्ना विख्यातः होलिकोत्सवः भारतीयजीवनस्य उल्लासपूर्णं चित्रं प्रस्तौति। अस्मिन् दिने जनाः परस्परं वर्णैः, जलैः,पुष्पपत्रैः, हास्येन, गीतैः, नृत्यैः च जीवनस्य क्लेशान् विस्मरन्ति।

अत्र वयं यदि अस्य उत्सवस्य पौराणिकतायाः चर्चाएं कुर्मस्तर्हि पश्यामः यत् होलिकोत्सवस्य मूलं पुराणेषु विशेषतः भागवतपुराण तथा विष्णुपुराण इत्यादिषु दृश्यते। अस्य पौराणिककथा हिरण्यकशिपोः, प्रह्लादस्य च जीवनकथया सम्बद्धा अस्ति। हिरण्यकशिपुः नाम दैत्यराजः स्वं देवतुल्यं मन्यमानः सर्वान् स्वपूजां कर्तुम् आदिष्टवान् । किन्तु तस्य पुत्रः प्रह्लादः भगवतः विष्णोः भक्तः आसीत्। पितुः आज्ञां न मत्वा सः निरन्तरं नारायणस्य नामस्मरणं कृतवान्। हिरण्यकशिपुः क्रुद्धो भूत्वा प्रह्लादस्य वधाय अनेकान् उपायान् अकरोत्। तस्य भगिनी होलिका अग्निज्वालया न दग्धा भविष्यति इति वरप्राप्ता आसीत्। सा प्रह्लादं स्वक्रोडे संस्थाप्य अग्नौ उपविष्टा अभवत्। किन्तु दैवीकृपया प्रह्लादः सुरक्षितः अभवत्, होलिका तु दग्धा जाता। एतस्मात् कारणात् जनाः सामूहिकरूपेण प्रतिवर्षं होलिकादहनं कुर्वन्ति। एषा घटना असत्यस्य उपरि सत्यस्य, अधर्मस्य उपरि धर्मस्य, अहङ्कारस्य उपरि भक्तेः विजयस्य प्रतीकत्वेन मन्यते। पुनश्च

होलिकोत्सवः प्राचीनकालादेव भारतवर्षे प्रचलितःअस्ति। महाकविकालिदासकृत रघुवंशइत्यादिषु काव्येषु अपि वसन्तोत्सवस्य वर्णनं दृश्यते। गुप्तकाले विशेषतः वसन्तोत्सवः राजसभासु भव्यतया आचरितः भवति स्म। मध्ययुगेऽपि विशेषतः वृन्दावने, मथुरानगरे च होलिकोत्सवः अत्यन्तं लोकप्रियः आसीत्। श्रीकृष्णस्य लीलाभूमेः कारणात् तत्र वर्णोत्सवः अद्यापि विशेषरूपेण आचर्यते।

एतस्य उत्सवस्य धार्मिकं महत्त्वम् अपि अस्ति।

होलिकोत्सवः केवलं रङ्गक्रीडा न, अपि तु आध्यात्मिकशुद्धेः प्रतीकः अपि अस्ति। होलिकादहनेन मनसः दुष्प्रवृत्तयः, द्वेषः, क्रोधः, अहङ्कारः च दग्धव्याः इति सन्देशः दत्तः अस्ति। भक्तिपरम्परायां विशेषतः वैष्णवसम्प्रदाये, अस्य उत्सवस्य गम्भीरं महत्त्वम् अस्ति। अत्र अयमुत्सवः प्रह्लादस्य भक्तेः आदर्शरूपेण प्रस्तुतः अस्ति।

अस्य सामाजिकं महत्त्वम् अप्यस्ति।अयं होलिकोत्सवः सामाजिकसमरसतायाः उत्सवः अस्ति। अस्मिन् दिने जातिभेदः, वर्गभेदः, धनिकदरिद्रभेदः च लुप्यन्ते। सर्वे समानरूपेण वर्णैः रञ्जिताः भवन्ति। ग्रामेषु, नगरेषु च सर्वे जनाः एकत्र समागत्य गीतं गायन्ति, नृत्यं कुर्वन्ति, परस्परं आलिङ्गन्ति च। अयम् उत्सवः सौहार्दस्य, बन्धुत्वस्य, प्रेम्णः च संवर्धनं करोति।

मनोवैज्ञानिकदृष्ट्या यदि वयं पश्यामः तर्हि मानवजीवने क्लेशाः, कर्तव्यभारः, प्रतिस्पर्धा च निरन्तरं वर्धन्ते। होलिकोत्सवः तु एतेषां मनोविकाराणां शमनाय अवसरं ददाति। वर्णैः क्रीडा, हास्यपरिहासः, गीतनृत्यादिकं च मनसः विश्रान्तिं ददाति। आधुनिकमनोविज्ञानमपि स्वीकरोति यत् उत्सवाः सामूहिकमानसिकस्वास्थ्यस्य पोषकाः भवन्ति।

एतत् पर्व आर्थिकदृष्ट्या अपि महत्वपूर्णम् अस्ति। होलिकोत्सवेन व्यवसायोऽपि वर्धते।वर्णनिर्माणकाराः, वस्त्रव्यवसायिनः, मिष्टान्ननिर्मातारः, वाद्ययन्त्रविक्रेतारः च लाभं प्राप्नुवन्ति। किन्तु अस्मिन् क्षेत्रे सावधानमनसा अस्माभिः कार्यं करणीयम् यतो हि आपणे रासायनिकवर्णाः अपि भवन्ति येषां प्रयोगं कृत्वा जनाः अस्वस्थाः भवितुमर्हन्ति,अतः एतादृशानां वर्णानां प्रयोगः सर्वथा त्याज्यः । पर्यावरणस्नेहिभिः प्राकृतिकवर्णाः एव ग्राह्याः।

एतस्य उत्सवस्य सांस्कृतिकवैशिष्ट्यम् अपि वर्तते।होलिकोत्सवस्य विविधाः प्रादेशिकरूपाणि अपि सन्ति—

वृन्दावने लठमारहोलिः,पश्चिमबङ्गे डोलयात्रा, महाराष्ट्रे रंगपञ्चमी,पञ्जाबे होला-मोहल्ला, बिहारराज्ये फगुआ, गोवाप्रदेशे शिमगो,मणिपुरे याओसांग, ओडिशाराज्ये डोलपूर्णिमा, असमराज्ये फकुआ, उत्तराखण्डराज्ये बैठकी होली, दक्षिणभारते कामन पोडिगई इति।

एतेषु सर्वेषु रूपेषु उत्सवस्य मूलभावः समानः—आनन्दः, भक्तिः, समरसता च।

सम्प्रति अस्मिन् पर्वणि एका समस्या दृश्यते यत् होलिकोत्सवस्य पवित्रभावः किञ्चित् क्षीणः दृश्यते। तत्र मद्यपानम्, अशोभनीयव्यवहारः, रासायनिकवर्णप्रयोगः च समाजाय हानिकारकाः भवन्ति।

अतः आवश्यकं यत् अस्माकं उत्सवाः संस्कारयुक्ताः, मर्यादापूर्णाः, पर्यावरणरक्षकाः च भवेयुः। अन्ते च वयं वक्तुं शक्नुमः यत्

होलिकोत्सवः भारतीयजीवनस्य आनन्दपूर्णः, आध्यात्मिकः, सामाजिकः च उत्सवः अस्ति। अस्य मूलसन्देशाः सत्यस्य विजयः, भक्तेः महत्त्वम्, प्रेम्णः प्रसारः, समरसतायाः प्रतिष्ठा च विद्यन्ते।

यदि वयं होलिकोत्सवं केवलं रङ्गक्रीडारूपेण न पश्येम, अपि तु जीवनशुद्धेः, मनोविश्रान्तेः, समाजैक्यस्य च साधनरूपेण स्वीकुर्याम, तर्हि अस्य वास्तविकमहत्त्वं सार्थकं भविष्यति।अतः वयं सर्वे मिलित्वा एतत् पर्व पवित्रभावेन, मर्यादया, आनन्देन च आचरामः।“ होलिकादहनेन दुष्प्रवृत्तीनां नाशो भवतु, जीवतु प्रह्लादभक्तिः अस्माकं हृदये इति कामनया सर्वेषां कृते होलिकोत्सवस्य मे शुभाशंसा इत्यलम्।

हिमसंस्कृतवार्ताः, ईदरधीरजः,हैदराबादः

वार्ता-संवादः

नन्दिनी- नमो वः। अद्यतने वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये।

काव्या- नमो नमः नन्दिनि। अद्य बह्व्यः विचित्राः वार्ताः मया श्रुताः सन्ति। प्रथमा वार्ता बिहारराज्यतः अस्ति। तत्र सतर्कता-विभागेन एकः धन-लोभी अभियन्ता पञ्च-लक्ष-रूप्यकैः सह एकया यन्त्र-घटिकया च साकं निगृहीतः अस्ति।

नन्दिनी- धिक् तं लोभिनम्! प्रशासने एवं भ्रष्टाचारः न करणीयः। चीनदेशस्य वार्ता अपि विचित्रा अस्ति। तत्र पित्रोः द्वारा अन्तर्जाल-माध्यमेन स्व-अपत्यानां कृते विवाह-योग्यानां सखीनाम् प्रबन्धनं कृतम् अस्ति।

काव्या- सत्यम्, संसारे पितरः सदैव अपत्यानां कृते चिन्तिताः भवन्ति। किन्तु बेङ्गलूरु-नगरे तु अति-घोरं काण्डं जातम्। एकया नट्या स्व-कामुकेन सह मिलित्वा स्व-सख्युः हत्या कृता। सा इदानीम् आरक्षकैः निगृहीता अस्ति।

नन्दिनी- एतादृशं पापं न सोढव्यम्। एषा वार्ता मनसि खेदं जनयति। परन्तु अन्ते एका शुभा प्रेरिका च वार्ता अस्ति। एका महिला, या केवलम् अष्टम-कक्षाम् उत्तीर्णवती अस्ति, सा स्व-परिश्रमेण पञ्च-कोटि-रूप्यकाणां वाणिज्य-संस्थायाः स्वामिनी जाता।

हास-परिहासम्

पत्रकारः- भवत्याः प्रियकरः अस्ति किम्?

युवती- आम्, आसीत्।

पत्रकारः- अधुना कुत्र अस्ति?

युवती- गतः।

पत्रकारः- किमर्थम्?

युवती- अहं प्रतिदिनं हनुमानचालीसा पठामि अतः।

पत्रकारः- 😲 यदि भवती हनुमानचालीसा पठति तर्हि किं जातम्?

युवती- हनुमानचालीसायाम् एका पङ्क्ति अस्ति- "भूत-पिशाच निकट नहीं आवे- महावीर जब नाम सुनावे" सम्भवतः सः भूत-पिशाचः आसीत्।

😄 😃 😜